



De nationale ESG-barometer

Duurzaam vooruit

Status van de duurzaamheidsagenda in
het Nederlandse bedrijfsleven

Januari 2022

[KPMG.nl](https://www.kpmg.nl)





Kernpunten

1.

Bedrijven onderschrijven belang van ESG, implementatie blijft achter.

2.

Bedrijven richten zich vooral op ESG-inspanningen gerelateerd aan winstgevendheid.

3.


Nieuwe EU-richtlijnen leven nog nauwelijks onder bestuurders en beleidsmakers.

4.

Invoering CSRD brengt kansen en risico's.

5.

Ondernemingen vragen om hulp bij implementatie van CSRD. De overheid is met 59% de meest genoemde partij.



Introductie

Met de Green Deal uit 2019 zet Europa volop in op de transitie naar een duurzame economie. Waar het in de oude economie vooral ging om de financiële resultaten van een bedrijf, wordt in de nieuwe economie ook sterk gekeken naar de inzet op duurzaamheid, zoals klimaatverandering, mensenrechten en diversiteit. Internationale verdragen en nieuwe wet- en regelgeving zorgen ervoor dat deze inzet steeds minder vrijblijvend wordt.

Als één van de belangrijke logistieke knooppunten voor de import en export in Europa, speelt Nederland een sleutelrol in de immense verduurzamingsopgave waar de Europese Unie zich met de Green Deal aan gecommitteerd heeft. Het doel van dit programma is het stapsgewijs verplichten van bedrijven in te zetten op mens, milieu en maatschappij: ESG. De afkorting staat voor Environmental (milieu), Social (maatschappij) en Governance (bestuur). Onderdeel hiervan is de invoering van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Hiermee wordt naar verwachting in 2023 een belangrijke volgende stap gezet voor het rapporteren op ESG-inspanningen. Het aantal Nederlandse bedrijven dat aan deze rapportageverplichtingen moet voldoen wordt onder de CSRD sterk uitgebreid. Naast een inventarisatie van de eigen bedrijfsactiviteiten verplicht deze nieuwe EU-richtlijn dat ondernemers duurzame doelstellingen in de strategie verankeren.

In dit onderzoeksrapport geeft KPMG inzicht in de status van het ESG-beleid bij ondernemend Nederland en de mate waarin bedrijven klaar zijn voor aankomende wetgeving. Daarvoor zijn meer dan 250 financiële bestuurders en beleidsmakers ondervraagd door onderzoeksbureau Motivaction. Ook heeft KPMG onderzoek verricht op basis van de jaarrekeningen van de grootste 25 beursgenoteerde bedrijven en de 25 grootste niet-beursgenoteerde ondernemingen in Nederland.

Dit rapport geeft inzicht in hoeverre bedrijven waarde hechten aan ESG-thema's en of zij al doelstellingen, strategie, systemen en processen hebben geïmplementeerd voor een duurzame operatie. Daarnaast is bedrijven gevraagd naar hun bekendheid met CSRD, diens verwachte impact, en de risico's en kansen die zij zien met de invoering van deze nieuwe EU-richtlijn.

Zo geeft dit rapport een beeld van de bredere ESG-opgave waar het Nederlands bedrijfsleven voor staat. De intentie is om het bewustzijn voor deze opgave te vergroten.



1. Grote transitieopgave voor Nederlands bedrijfsleven

Het bedrijfsleven staat voor een immense verduurzamingsopgave om onze wereld leefbaar te houden. Van ondernemingen wordt verwacht dat zij verantwoordelijkheid nemen, voor de impact op mens, milieu en samenleving van zowel de eigen activiteiten, als die van hun partners in toeleveringsketens.

Uit KPMG-onderzoek blijkt dat een meerderheid van het Nederlands grootbedrijf het belang van een eigen duurzaamheidsbeleid onderkent en op dit terrein ook al enige stappen heeft gezet. Wel loopt de invulling van dit beleid uiteen.

Investeerders, klanten, maar ook medewerkers stellen steeds hogere eisen aan de niet-financiële prestaties van bedrijven. Ondernemingen dienen daarom verdergaande verantwoording af te leggen over de impact van zowel eigen activiteiten als die van hun leveranciers in toeleveringsketens. Niet alleen over de duurzaamheidsinspanningen en de herkomst van grondstoffen, ook zaken als arbeidsomstandigheden, duurzaamheid van producten en bestuurlijke integriteit wegen steeds zwaarder.

Gericht sturen op niet-financiële waarden betekent voor veel bedrijven vergaande aanpassingen in de strategie, bedrijfsvoering en het risicomanagement. Zo kunnen kosten en andere nadelige effecten die voortkomen uit de bedrijfsactiviteiten niet langer ongezien afgewenteld worden op derden. Samen met ketenpartners zullen er afspraken gemaakt moeten worden over bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden en milieu-impact.

Bedrijven die zich actief inzetten voor mens, milieu en samenleving behalen nu al voordelen. Zo vindt [driekwart van de consumenten](#) het belangrijk dat organisaties een maatschappelijke rol vervullen en hechten werknemers steeds meer waarde aan de ESG-inspanningen van hun werkgever. Bedrijven die duurzaamheid hebben verankerd in hun DNA zijn dan ook beter in het aantrekken van talent. Ook voor investeerders is een onderneming die prioriteit geeft aan niet-financiële waarden interessanter. Niet in de laatste plaats omdat deze bedrijven een lager risicoprofiel hebben en gemiddeld een hoger rendement op de investering. De gevolgen van klimaatverandering en ontwikkelingen in de maatschappij kunnen het succes van een bedrijf immers negatief beïnvloeden.

Belang duurzaamheid wordt onderkend

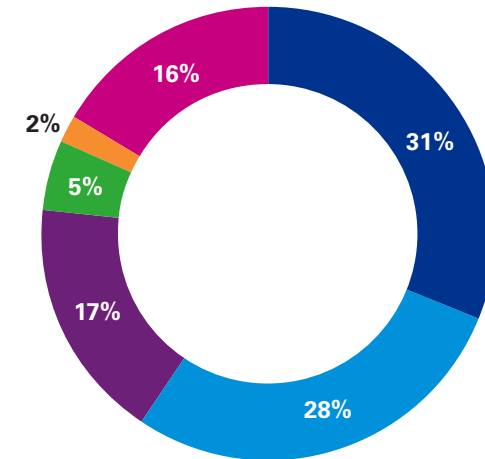
Bedrijven zijn ervan doordrongen dat duurzaamheid een cruciale factor voor hun (toekomstige) succes is. Dit blijkt uit onderzoek onder 261 betrokkenen in het Nederlandse bedrijfsleven. Daarin geeft 93% van de ondervraagden aan dat hun organisatie zich bezighoudt met een vorm van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De concrete invulling loopt uiteen, maar duidelijk is dat er in bijna alle bedrijven aandacht wordt besteed aan niet-financiële waarden. Een kleine meerderheid (51%) doet dat omdat ze het belangrijk vindt bij te dragen aan een betere wereld. Bijna de helft van de ondervraagden geeft aan dat het aansluit bij de bedrijfsdoelen (49%) en bij 41% van de bedrijven is het onderdeel van de missie.

Een overgrote meerderheid van de respondenten (81%) geeft aan stappen te hebben gezet voor de ontwikkeling van een duurzaamheidsbeleid op het gebied van mens, milieu en samenleving. Zo heeft 59% doelstellingen en strategie bepaald. De implementatie blijft in veel gevallen echter nog achter. Van de ondervraagden geeft slechts 17% aan de doelstellingen, strategie, processen en systemen op orde te hebben. En 5% van de bedrijven meent al alles op orde te hebben, maar moet het personeel nog opleiden.

Mate van ontwikkeling van duurzaamheidsbeleid

In hoeverre heeft uw organisatie een duurzaamheidsbeleid op het gebied van mens, milieu en samenleving (ESG) ontwikkeld?

(Basis- Verantwoordelijk/adviserend binnen bedrijf
min. 250 medewerkers (geldt voor alle volgende), n = 261)



- We hebben concrete doelstellingen en strategie bepaald en rapporteren hierover in ons jaarverslag
- We hebben doelstellingen en strategie bepaald
- We hebben doelstellingen, strategie, processen en systemen hiervoor op orde
- We hebben alles op orde maar mensen moeten nog wel opgeleid worden
- Anders
- Weet ik niet/geen mening

Door afrondingsverschillen zullen de percentages in de afbeeldingen in dit document niet altijd tot 100% optellen.

Invulling duurzaamheidsbeleid verschilt

Uit het onderzoek blijkt dat de manier waarop bedrijven invulling geven aan hun ESG-beleid, sterk varieert. Dat komt met name omdat ESG een breed begrip is dat veel ruimte laat voor eigen interpretatie. Bedrijven gebruiken het als synoniem voor 'duurzaamheidsbeleid', 'maatschappelijk ondernemen' of 'niet-financiële waarden'. Daarnaast bestaan er verschillende richtlijnen voor ESG-rapportage, waardoor het voor de verantwoordelijke financieel directeuren niet altijd even duidelijk is waar precies op gerapporteerd moet worden.¹

¹ Voor meer informatie over hoe organisaties kunnen sturen op hun niet-financiële waarden, zie ook deze whitepaper [Wees baas over uw niet-financiële waarden](#).

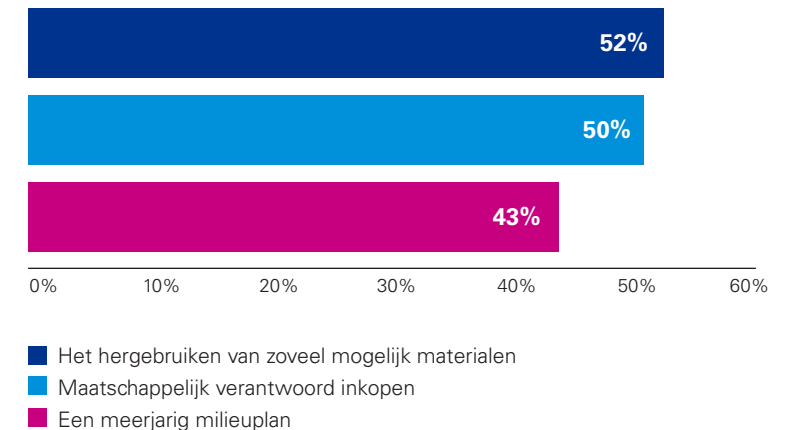
Meten van niet-financiële waarden

De ontwikkeling en toetsing van het duurzaamheidsbeleid gebeurt steeds vaker aan de hand van ESG. Het staat voor de belangrijkste domeinen van niet-financiële waarden waarop bedrijven impact hebben. Verbeteringen en prestaties op deze domeinen zijn essentieel voor de transitie naar een duurzame economie. Voorbeelden van deze waarden zijn: vermindering van de CO2-uitstoot, veilige arbeidsomstandigheden en transparante boekhoudmethodes. De inzet op deze thema's vormt een steeds belangrijkere factor in de waardering van ondernemingen door investeerders.

Meest genoemde implementaties van duurzaamheidsbeleid bij ondernemingen met meer dan 250 werknemers

Op welke manieren houdt uw organisatie zich bezig met mens, milieu en samenleving (ESG)?

(Basis - allen, n = 261)





2. Op zoek naar richting

in de duurzame economie

In de transitie naar een nieuwe, duurzame economie zijn traditionele financieel-economische graadmeters, zoals financiële prestaties, niet langer de enige indicatoren van succes. Om deze transitie te versnellen, zet de EU in op een herstructurering van de kapitaalstromen in het voordeel van bedrijven die verduurzamen en hierop rapporteren. De impact van bedrijfsactiviteiten op het milieu, de mens en samenleving wordt zo steeds belangrijker bij het bepalen van de waarde van een onderneming. Voor veel bedrijven is het op dit moment een zoektocht hoe zij op deze niet-financiële waarden kunnen rapporteren.

Uit KPMG-onderzoek blijkt dat het Nederlandse bedrijfsleven zich vooral richt op ESG-thema's direct gerelateerd aan winstgevendheid.

Duurzaamheid is een breed begrip dat op veel verschillende manieren geïnterpreteerd kan worden. Een veelgebruikte term om te beschrijven hoe een organisatie zich inzet voor een betere wereld, is ESG: Environmental (milieu), Social (maatschappij) en Governance (bestuur). Aan de hand van deze drie pijlers wordt de impact van bedrijfsactiviteiten bepaald op thema's als: grondstof- en waterverbruik, CO2-uitstoot, arbeidsomstandigheden, discriminatie en het tegengaan van corruptie. Welke specifieke ESG-thema's relevant zijn voor een bedrijf, hangt grotendeels af van de sector en de bedrijfsvoering, maar ook van de missie en de identiteit van de onderneming.

Internationale standaard voor ESG-inspanningen ontbreekt

ESG wordt door veel bedrijven als houvast gebruikt bij de ontwikkeling en implementatie van hun duurzaamheidsdoelen. Op deze manier verschaffen bedrijven inzicht aan investeerders, klanten, werknemers en andere stakeholders. Op dit moment is er echter nog geen internationale consensus hoe er op ESG-inspanningen dient te worden gerapporteerd. Dit zorgt voor onduidelijkheid, maakt inspanningen moeilijk met elkaar te vergelijken en leidt zo tot een gebrek aan transparantie over de maatschappelijke prestaties van bedrijven.

Om aan deze onduidelijkheid een einde te maken heeft de IFRS, de wereldwijde standaardsetter voor financiële verslaglegging in november 2021 [een nieuw raamwerk aangekondigd](#), de International Sustainability Standards Board (ISSB). De ISSB-standaarden zijn een grote stap in het standaardiseren van duurzaamheidsverslaglegging. De eerste definitieve ISSB-standaarden voor klimaatrapportages en de presentatie van andere duurzaamheidsaspecten komen halverwege 2022 beschikbaar.

Mede door de uiteenlopende standaarden waarmee ESG-prestaties nu nog worden gemeten, loopt de manier waarop bedrijven op duurzaamheid inzetten sterk uiteen. Hierdoor zijn er de afgelopen jaren grote verschillen ontstaan in de scope van ambities wanneer het gaat om inzetten op ESG. Onder de noemer van 'duurzaamheidsbeleid' kiest bijvoorbeeld de ene producent voor enkel het gescheiden inzamelen van papier op het hoofdkantoor, terwijl een concurrent inzet op het volledig hergebruik van materialen in de productieketen. Het gevolg is dat ESG-inspanningen niet altijd op waarde kunnen worden geschat en er in sommige gevallen zelfs sprake is van greenwashing. Zo is het voor investeerders en consumenten lastig de precieze inspanning te beoordelen en ontstaat er een ongelijk speelveld.

Belangrijkste niet-financiële indicatoren voor de eigen organisatie

Onze activiteiten op arbeidsomstandigheden (gezondheid en veiligheid)



Onze activiteiten op het klimaat



Onze activiteiten op het milieu



Onze activiteiten op sociale verhoudingen (inclusief, gelijke behandeling)



Onze activiteiten op good governance (corruptie/omkoping)



Verantwoordelijkheid in de keten (mensenrechten kinder- en slavenarbeid)



Externe (klimaat)factoren



■ 250 tot 500 werknemers
 ■ 500 of meer werknemers
 ■ Allen (n = 261)
 n = totaal ondervraagden

Regelgeving scherpt aan

Om de duurzaamheidsinspanningen tussen bedrijven op één lijn te brengen, bouwt Europa aan steeds gerichtere regelgeving rondom duurzaamheid in het algemeen en de transitie naar een duurzame economie in het bijzonder. Zo heeft de EU Taxonomy Regulation, onderdeel van het EU Sustainable Finance Action Plan, onder andere tot doel zowel privaat als publiek kapitaal richting duurzame activiteiten te sturen. Om dit te kunnen doen, is transparantie nodig in de markt over wat aangemerkt kan worden als duurzame activiteit, en onder welke voorwaarden. De EU Taxonomy biedt een structuur voor bedrijven, financiële instellingen en overheden om activiteiten op eenzelfde manier te classificeren en draagt daarmee bij aan inzicht in de duurzaamheidsprestatie op een aantal specifieke onderwerpen, en het tegengaan van greenwashing. Hiermee beoogt de EU kapitaalstromen te sturen om de transitie naar een klimaatneutraal continent in 2050 te ondersteunen.

Verantwoording afleggen

De afgelopen jaren zijn steeds meer bedrijven op zoek naar manieren om hun ESG-inspanningen te rapporteren en te delen met derden. Vooralsnog valt ESG niet onder de traditionele financiële verslaglegging. Dat wil zeggen dat het lang niet voor alle bedrijven verplicht is verantwoording af te leggen over de duurzaamheidsprestaties in het jaarverslag. De aanleiding en de wijze waarop bedrijven momenteel hun ESG-inspanningen rapporteren, verschilt dan ook sterk. Veel bedrijven kiezen er momenteel voor hun ESG-inspanningen te delen in het kader van de *Sustainable Development Goals* (SDG's) van de Verenigde Naties. Maar ook ISO-richtlijnen (ISO 26000) en B Corp certificering worden steeds vaker gebruikt.

Bedrijven die verder gevorderd zijn, kiezen daarnaast meestal voor één of meerdere internationale raamwerken als leidraad voor hun ESG-verslaglegging. Toonaangevende raamwerken zijn: het Global Reporting Initiative (GRI); International Integrated Reporting Council (IIRC) en Sustainability Accounting Standards Board guidelines (SASB). Deze raamwerken bieden ook de mogelijkheid te rapporteren op maatschappelijke onderwerpen als arbeidsomstandigheden, diversiteit en mensenrechten. Zo dienen ze in veel gevallen als handleiding voor de ESG-inspanningen en de daarmee samenhangende KPI's.



Zo heeft de EU Taxonomy Regulation, onder andere andere tot doel zowel privaat als publiek kapitaal richting duurzame activiteiten te sturen. ”

De manieren waarop bedrijven zich inzetten voor ESG



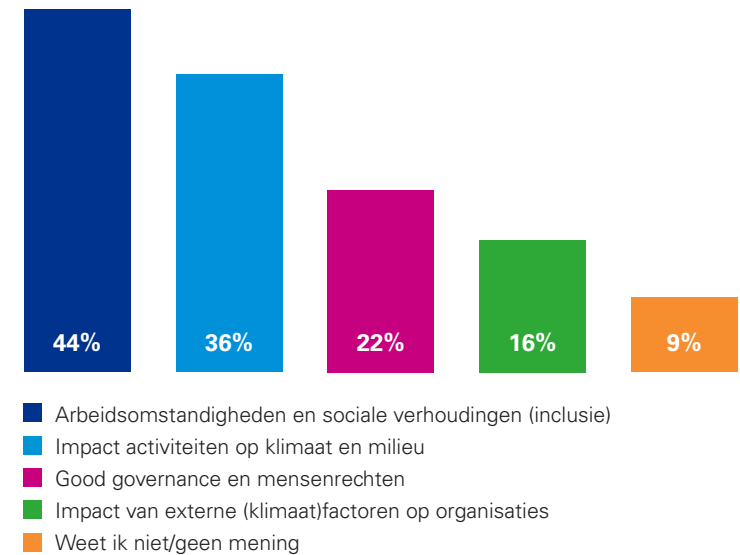
Winstgevendheid leidend bij ESG-thema's

Uit het onderzoek komt naar voren dat het Nederlandse bedrijfsleven zich vooral richt op ESG-thema's waarbij er sprake is van een directe relatie met de winstgevendheid van de onderneming, zoals gezondheid van werknemers en besparing van materialen. Thema's waarbij deze relatie minder duidelijk zichtbaar is, zoals biodiversiteit en impact op het klimaat, krijgen doorgaans minder aandacht.

Vooralsnog zijn de meeste Nederlandse ondernemingen zelf verantwoordelijk voor duidelijkheid over de gebruikte terminologie en het onderbouwen van hun claims. Daarbij is het aantal bedrijven dat geïntegreerd - zowel op financiële als op niet-financiële waarden - rapporteert beperkt.

Dit betekent dat bij veel bedrijven grote stappen moeten worden gezet om te voldoen aan de strengere wet- en regelgeving die geldt voor een aanzienlijk deel van de Europese bedrijven met meer dan 250 werknemers. Deze regelgeving verplicht bedrijven onder andere tot geïntegreerd rapporteren.

De belangrijkste niet-financiële indicatoren waar het bedrijfsleven op inzet



Het strategisch belang van ESG

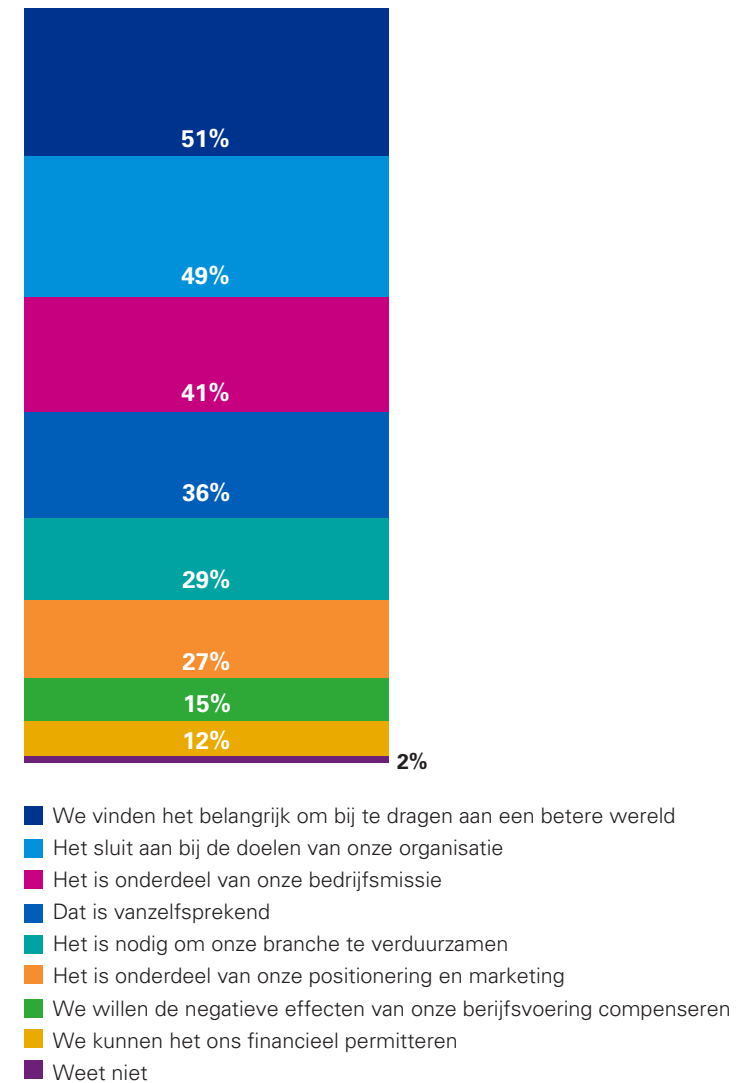
De transitie naar een duurzame economie zet bestaande businessmodellen in bijna alle sectoren onder druk. Dit is een uitdaging die tegelijk ook enorme kansen biedt. Ondernemingen die ESG prioriteit geven en daarmee werken aan een duurzame wereld, maken zichzelf toekomstbestendig. Zo zijn er verzekeraars die gemeenten adviseren over de aanleg van wegen, waarmee het gevaar op overstromingen verkleind wordt. Door nu te investeren en hun expertise te delen, verwachten verzekeraars in de toekomst minder schade uit te hoeven keren.

Ook investeerders hechten steeds meer waarde aan de duurzame inspanningen van bedrijven in het algemeen en hun ESG-prestaties in het bijzonder. ESG-verslaggeving zorgt ervoor dat kredietverstrekkers een beter beeld hebben van de mogelijke risico's op het gebied van maatschappelijke ontwikkelingen en het klimaat. Een zeer belangrijk gegeven, zeker nu steeds meer grote institutionele beleggers aangeven uitsluitend nog te investeren in bedrijven met een net zero-ambitie.

Eén van de meest genoemde maatregelen onder de environmental-pijlers van ESG is het terugbrengen van geproduceerde broeikasgassen. Dit vraagt om aanpassingen in het productieproces die nu nog niet altijd rendabel zijn. Daar staat tegenover dat het slechts een kwestie van tijd is voordat CO₂-uitstoot extra zal worden belast. Zo zijn de grootste 10.000 uitstoters in de EU (waarvan 400 in Nederland) nu al verplicht hun broeikasgassen te reduceren. Wel kunnen zij via het Europese systeem voor emissiehandel (EU ETS) emissierechten inkopen of verkopen.

Van bedrijven wordt verwacht dat zij hun emissies terugbrengen in lijn met de Klimaatafspraken van Parijs om in 2050 de temperatuurstijging onder de 1,5 graden te houden. De EU geeft hier momenteel onder meer sturing aan door elk jaar het totaal aantal vrijgegeven emissierechten te verminderen.

Drijfveren om zich bezig te houden met ESG-thema's



3. Nieuwe EU-richtlijn is grote onbekende

Begin 2021 kondigde de Europese Commissie de invoering van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) aan. Deze Europese richtlijn gaat mogelijk in 2023 van kracht en brengt strengere rapportageverplichtingen voor het Nederlandse bedrijfsleven met zich mee. De richtlijn verplicht bedrijven heldere duurzaamheidsdoelstellingen te formuleren en voortgang te rapporteren in het jaarverslag.

Uit onderzoek van KPMG blijkt dat bedrijven nog onvoldoende bekend zijn met CSRD. Gebrek aan kennis en capaciteit vormen dan ook de grootste uitdaging.



Uit dit onderzoek onder 261 betrokkenen komt naar voren dat slechts 28% van de ondervraagden bekend is met de term CSRD. Een krappe 17% van de ondervraagden weet ook daadwerkelijk wat de nieuwe richtlijn inhoudt. De financieel eindverantwoordelijken blijken daarbij beter op de hoogte dan respondenten die verder van ESG-rapportage afstaan. Over het algemeen wordt de nieuwe wetgeving verwelkomd: 65% van de ondervraagden noemt de CSRD 'een goede zaak'.

Voorwaarden voldoen aan CSRD

Alle bedrijven die aan minimaal twee van de drie onderstaande criteria voldoen, zijn vanaf 1 januari 2024 verplicht te rapporteren over hun niet-financiële prestaties:

- Gemiddeld gelijk aan of meer dan 250 medewerkers;
- Balanstotaal groter dan 20 miljoen euro;
- Netto-omzet groter dan 40 miljoen euro.

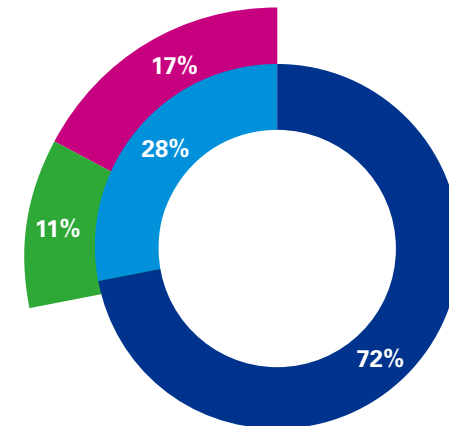
Tevens geldt de rapportageverplichting volgens CSRD in een uitgekilde vorm vanaf 1 januari 2026 voor een deel van de kleine beursgenoteerde ondernemingen. Het gaat om de zogenoemde Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs) die voldoen aan twee van de volgende drie criteria:

- tussen de 50 en 250 werknemers;
- balanstotaal tussen de 4 en 20 miljoen euro;
- netto-omzet tussen de 8 en 40 miljoen euro.

Ondanks de lage bekendheid met CSRD verwacht ruim een derde (36%) dat de nieuwe richtlijn van toepassing is op het eigen bedrijf. Bijna de helft (49%) is er niet zeker van en 15% denkt van niet. Van de respondenten die weten dat de regels op hun bedrijf van toepassing zijn, verwacht 45% dat de impact van de nieuwe EU-richtlijn groot of zeer groot is.

De nieuwe EU-richtlijn is een aanzienlijke aanscherping van de huidige wetgeving. Vanaf 2023 valt een significant groter aantal bedrijven binnen het toepassingsgebied van de rapportageverplichtingen. In de toekomstige situatie gaat het in totaal om bijna 50.000 Europese bedrijven, waarvan enkele duizenden in Nederland. Naar verwachting zal dit aantal de komende jaren nog verder toenemen.

Het overgrote deel van de bedrijven is onbekend met nieuwe EU-regels voor ESG-verslaggeving



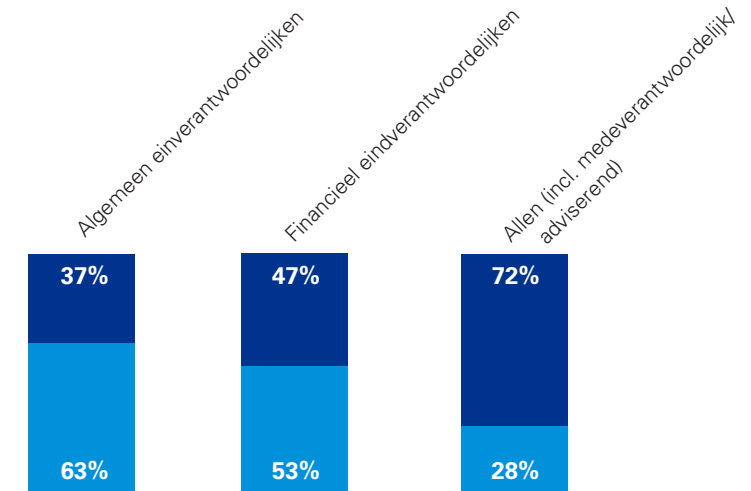
- Niet bekend
- Wel bekend
- Bekend met begrip CSRD, niet met inhoud
- Bekend met begrip en inhoud van CSRD

Terminologie

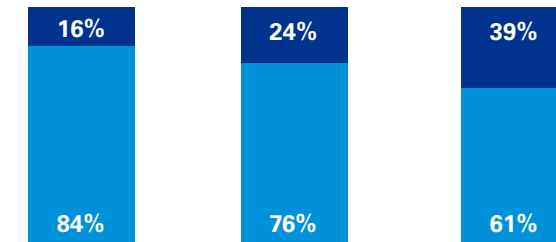
- **CSRD:** De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) verplicht bedrijven tot rapporteren over de impact van bedrijfsactiviteiten op het milieu en de maatschappij en deze verslaglegging te laten toetsen door een accountant.
- **EU Green Deal:** De Green Deal heeft tot doel van Europa in 2050 het eerste klimaatneutrale continent te maken. Hiermee geeft de EU sturing aan het behalen van de klimaatdoelen van het Parijsakkoord uit 2015. Met het actieprogramma 'Fit for 55' wordt toegewerkt naar de eerste tussenstap, een reductie van 55% CO₂-uitstoot in 2030.
- **EU Taxonomy:** De EU Taxonomy is een classificatiesysteem waarmee kan worden aangegeven of een financieel product of investering duurzaam is. Het doel is om het voor investeerders makkelijker te maken te kiezen voor duurzame investeringen.
- **NFRD:** Het Non-Financial Reporting Directive (NFRD) is de voorloper van de CSRD en heeft een kleinere scope. Zo verplicht het NFRD nu in Nederland een kleine 100 bedrijven tot ESG-verslaglegging, de CSRD zal naar verwachting voor duizenden bedrijven gelden.
- **SFDR:** De Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) verplicht vermogensbeheerders tot transparantie over hun ESG-risico's, beleid en resultaten. Het doel is om Europese klanten bewust te maken van de impact van beleggingen en financiële producten beter met elkaar te vergelijken op duurzaamheid.



Zowel financiële beleidsmakers als bestuurders zijn onvoldoende bekend met CSRD



Bent u bekend met de nieuwe EU-richtlijnen?



Indien ja, bent u bekend met de **inhoud** ervan?

■ Ja ■ Nee

CSRD in context

De CSRD is een vervolg op de Non-Financial Reporting Directive (NFRD), een richtlijn uit 2018 die betrekking heeft op bedrijven met meer dan 500 werknemers. Deze nieuwe rapportage-richtlijn maakt deel uit van een groter pakket aan EU-maatregelen. Zo is de CSRD gekoppeld aan de EU Green Deal en sluit deze aan bij de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), EU Taxonomy en op termijn bij de Sustainable Corporate Governance-richtlijnen.

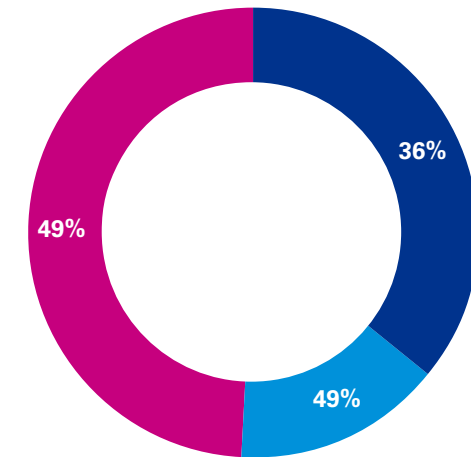
Met de invoering van CSRD wordt niet alleen het aantal bedrijven met ESG-rapportageverplichting uitgebreid, ook verandert de mate waarin zij verantwoording moeten afleggen. Boven op de huidige regels omtrent milieubescherming, mensenrechten en goed bestuur, moeten de meeste bedrijven met meer dan 250 werknemers vanaf 2023 aan een aantal extra eisen voldoen.

Gebrek aan kennis en capaciteit grootste uitdaging

Uit het onderzoek van KPMG komt naar voren dat een gebrek aan kennis en capaciteit de grootste uitdaging vormt. Zo geeft een derde van de ondervraagden als uitdaging aan: 'het begrijpen wat de nieuwe EU-maatregelen inhouden' (32%). Daarnaast worden als uitdagingen voor de implementatie van de nieuwe wetgeving ook genoemd: 'het vaststellen van doelstellingen, strategie, processen en systemen' (27%) en 'beschikbaarheid van voldoende kennis en resources om de regels te implementeren' (25%).

Verder blijkt dat vooral niet-beursgenoteerde bedrijven nog aanzienlijke stappen moeten zetten om aan de nieuwe CSRD-verplichting te voldoen. Beursgenoteerde bedrijven zijn vanuit de eerder ingevoerde NFRD-richtlijn al langere tijd verplicht om over hun ESG-inspanningen te rapporteren. Zij zijn daardoor beter voorbereid om te voldoen aan de eisen van CSRD. Uit KPMG-onderzoek komt naar voren dat 60% van de beursgenoteerde ondernemingen 'bijna gereed' is voor de CSRD-eisen tegenover 20% 'verre van gereed'. Bij de niet-beursgenoteerde bedrijven is slechts 16% 'bijna gereed' en 64% 'verre van gereed'.

Zijn de nieuwe CSRD-richtlijnen van toepassing op uw onderneming?



- Ja, die zijn bij ons bedrijf van toepassing
- Nee, die zijn niet op ons bedrijf van toepassing
- Dat weet ik niet

Belangrijkste actiepunten CSRD

De CSRD volgt grotendeels de inhoudelijke richtlijnen van de SFDR en hanteert daarnaast de EU Taxonomie. Alle rapportages en strategische plannen die voortkomen uit CSRD- dienen elektronisch beschikbaar te worden gesteld. De vijf belangrijkste actiepunten voor bedrijven uit de nieuwe richtlijn zijn:

1. Rapporteren op basis van de dubbele-materialiteitsbenadering

De meest ingrijpende aanpassing op de huidige wetgeving, betreft de dubbele-materialiteitsbenadering. Dit verplicht bedrijven te rapporteren over enerzijds de impact die het bedrijf heeft op traditionele materialiteit, bijvoorbeeld de impact van bedrijfsactiviteiten op de samenleving en het milieu. Anderzijds moet er gerapporteerd worden op de risico's die bedrijven lopen door bijvoorbeeld klimaatverandering of grondstoffenschaarste.

2. Formuleren van lange termijn ESG-doelstellingen en beleid

De CSRD verplicht bedrijven heldere ESG-doelen te stellen en de voortgang jaarlijks openbaar te maken. Aandacht voor duurzaamheid is daardoor niet langer optioneel of vrijblijvend maar wordt verankerd in de langetermijnvisie en -strategie van het bedrijf. Deze dienen ook te worden toegepast in het beleid.

3. Due diligence over de eigen operatie en toeleveringsketen

Bedrijven dienen de impact van hun eigen operatie en productieprocessen te controleren en communiceren. Dit geldt eveneens voor de impact die de activiteiten van hun partners in hun toeleveringsketen hebben. Zo kunnen bedrijven niet langer onethische praktijken of milieuschade verhullen.

4. Transparantie over rolverdeling en verantwoordelijkheden

De nieuwe EU-richtlijn verplicht ondernemingen duidelijk te benoemen wie en welke afdelingen binnen de organisatie verantwoordelijk zijn voor de ESG-doelen en de voortgang daarvan. Daarbij moet worden aangegeven welke externe partijen verantwoordelijkheden dragen bij de realisatie van de ESG-inspanningen.

5. Geïntegreerde rapportage en verplichte externe assurance

Niet alleen moet de ESG-rapportage voldoen aan door de Europese Commissie goedgekeurde standaarden, ook moeten de duurzame doelen en de daaraan gekoppelde prestaties verplicht worden opgenomen in het jaarverslag. Vervolgens dienen ze gecontroleerd te worden door een onafhankelijke accountant, zoals dat momenteel al gebeurt voor financiële prestaties.

Schematische weergave van de dubbele-materialiteitsbenadering





4. Bedrijfsleven ziet voordelen

nieuwe EU-richtlijn, maar heeft ook zorgen

Van ondernemingen wordt verwacht dat ze duurzaamheid verankeren in al hun bedrijfsprocessen, intern én in de toeleveringsketen. De invoering van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), een set nieuwe vereisten voor duurzaamheidsverslaggeving, moet bedrijven daarin ondersteunen. De invoering van de maatregel en de daaraan gekoppelde voorbereidingen, zullen een aanzienlijke impact hebben op het Nederlandse bedrijfsleven.

Hoewel een deel van de ondervraagde ondernemingen (38%) verwacht dat de invoering van CSRD-voordelen kan opleveren, blijkt uit het onderzoek dat het merendeel risico's ziet en zorgen heeft.



De nieuwe richtlijnen zijn onderdeel van de Europese Green Deal en stellen strenge eisen aan de ESG-inspanningen en -rapportage van bedrijven. Vrijwel alle Europese ondernemingen met meer dan 250 werknemers – in totaal bijna 50.000, waarvan enkele duizenden in Nederland – worden verplicht heldere niet-financiële doelen te stellen, bijvoorbeeld op het gebied van CO2-uitstoot of diversiteit in het bestuur. Derhalve fungeert de EU-richtlijn als katalysator voor de transitie naar een duurzame economie.

Uit het onderzoek van KPMG komt naar voren dat een aanzienlijk deel van het Nederlandse bedrijfsleven zich voorbereidt op weg naar een duurzame economie. Respondenten geven aan dat hun bedrijf bereid is verantwoordelijkheid te nemen. Bijna de helft van de 261 ondervraagden is al bezig met ESG-thema's, bijvoorbeeld omdat dit aansluit op de doelen van de organisatie (49%) of onderdeel is van de bedrijfsmissie (41%).

Vroegtijdig voldoen aan CSRD biedt voordelen

Een deel van de bedrijven (38%) verwacht dat de invoering van CSRD een voordeel kan opleveren: zij grijpen de aangescherpte verslaglegging aan als kans om zich te onderscheiden en aantrekkelijker te worden voor investeerders.

Vroegtijdig inzetten op voldoen aan CSRD biedt daarnaast een aantal andere voordelen. Zo ontstaan er nieuwe inzichten wanneer een bedrijf grip krijgt op de niet-financiële indicatoren over de bedrijfsactiviteiten. Bijvoorbeeld nieuwe mogelijkheden om kosten te besparen (door onder andere energiereductie) of innovaties in het productieproces door te voeren.

In lijn met de aangekondigde aanscherping van de klimaatambities zal de EU de komende jaren steeds stringenter regelgeving introduceren met betrekking tot ESG, zowel voor het grootbedrijf als het MKB. Door vroegtijdig inzichtelijk te krijgen hoe de eigen bedrijfsactiviteiten zich hiertoe verhouden en strategisch plannen te maken om de negatieve impact te reduceren, verhogen bedrijven de eigen wendbaarheid en toekomstbestendigheid. Zo leidt actief inzetten op ESG tot een competitief voordeel ten opzichte van bedrijven die nog geen rapportageverplichting hebben.

Daarbij biedt het vroegtijdig starten met ESG-verslaglegging op de lange termijn de ruimte om de eigen productieketen en toeleveringsketen vanuit een duurzaamheidsoogpunt te stroomlijnen. Zo kunnen strategische partnerships worden gesloten en toekomstige knelpunten in een vroeg stadium worden geïdentificeerd. Hiermee wordt de continuïteit van de toeleveringsketen gegarandeerd op het moment dat de richtlijnen van kracht gaan.

Bedrijfsleven heeft zorgen en ziet risico's

Uit het KPMG-onderzoek blijkt dat bedrijven het huidige gebrek aan kennis en capaciteit als uitdagingen zien bij implementatie van de rapportage-eisen. Daarnaast maken ze zich zorgen over extra investeringen, toenemende bureaucratie zonder groot effect, het gebrek aan zicht op de toeleveringsketen en het ontstaan van een ongelijk speelveld.



Bedrijven maken zich zorgen over extra investeringen, toenemende bureaucratie, ondoorzichtige toeleveringsketen en ongelijk speelveld. ”



De helft van de ondervraagden is ervan overtuigd dat de CSRD-implementatie tot aanzienlijk hogere kosten zal leiden (50%). Tegelijkertijd hebben bedrijven slecht zicht op de concrete investeringen die nodig zijn om aan de nieuwe richtlijnen te voldoen. Een meerderheid (59%) weet niet welke investeringen gedaan moeten worden in het opzetten van systemen en processen in verslaglegging van niet-financiële factoren. Het creëren van een papieren tijger wordt door 44% van de bedrijven genoemd als extra kostenpost. Slechts 28% van de ondervraagden denkt dat de nieuwe wetgeving een einde zal maken aan greenwashing.

Bij veel bedrijven heerst zorg over implementatie

De verwachte complexiteit is onder respondenten een veelgenoemd punt. Onder de respondenten die zich er al bewust van zijn dat CSRD betrekking heeft op hun bedrijf, geeft ongeveer een derde (31%) aan dat zij het begrijpen van de nieuwe maatregelen als uitdaging zien. De invoering van de rapportage-eisen heeft een flinke impact op dataverzameling, -analyse en verslaglegging. Zo moet het grootbedrijf onder de nieuwe EU-richtlijn vanaf 2023 kunnen verantwoorden waar gebruikte grondstoffen vandaan komen, onder welke omstandigheden deze zijn bewerkt, hoe ze zijn vervoerd en wat de milieu-impact van de gehele keten is.

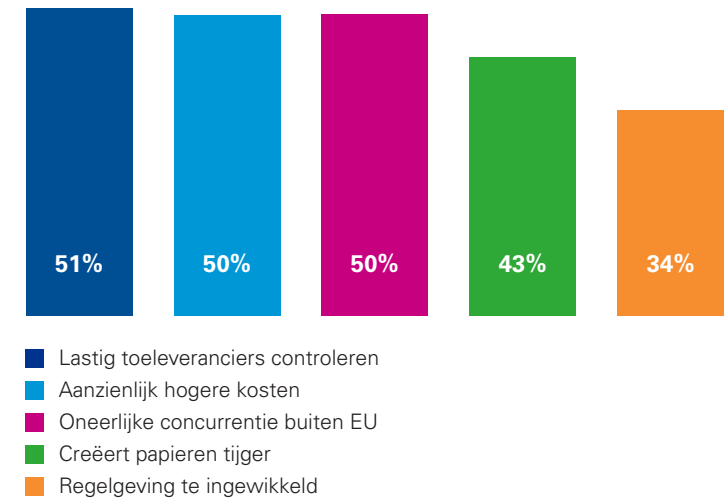
Daarbij geeft meer dan de helft van de ondervraagden aan dat het lastig is om hun toeleveranciers te controleren. Het formuleren van heldere doelstellingen voor en verantwoording afleggen over de gehele toeleveringsketen zal voor veel bedrijven een grote uitdaging zijn. Hierbij speelt een aantal praktische bezwaren wanneer ketenpartners in het buitenland gevestigd zijn. Taalbarrières, beperkte beschikbaarheid of lastig te genereren data en afwijkende regelgeving zijn slechts enkele van de knelpunten.

Tot slot vreest de helft van de ondervraagden dat de strengere eisen rondom ESG-rapportage voor Europese bedrijven een ongelijk speelveld in de mondiale economie creëren.

Impact van nieuwe richtlijnen

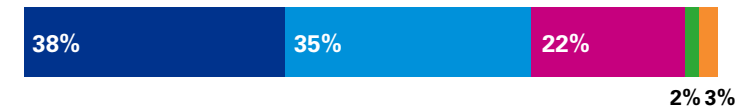
Beleidsmakers erkennen het belang van duurzaamheidsbeleid en ESG-rapportage. Ze beschouwen CSRD over het algemeen als een goede zaak en zien de kansen die de striktere wetgeving hen biedt. Tegelijkertijd hebben ze ook oog voor de uitdagingen, met name op het gebied van investeringen, kennis en capaciteit, bureaucratie en concurrentie van buiten de EU. Desalniettemin verwacht 70% van de ondervraagden die weten dat de nieuwe wetgeving op hun bedrijf van toepassing is, dat ze op tijd klaar zullen zijn voor de invoering.

Grootste bezwaren inzake nieuwe CSRD-verplichtingen



In hoeverre zijn bedrijven voorbereid op de invoering van de CSRD-richtlijnen

Bedrijven die weten dat de regels op hen van toepassing zijn



Bedrijven die niet weten dat de regels op hen van toepassing zijn



- We hebben doelstellingen en strategie bepaald
- We zijn nog in de fase van kennismaken van de regels en consequenties voor ons bedrijf
- We hebben doelstellingen, strategie, processen en systemen hiervoor op orde
- We hebben alles op orde, maar mensen moeten nog wel opgeleid worden
- Anders



5. Hulp is nodig bij implementatie nieuwe Europese richtlijn

Vanaf 2023 moeten vrijwel alle Europese bedrijven met meer dan 250 werknemers aan de nieuwe richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving voldoen. De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) vereist onder meer dat ondernemingen verantwoording afleggen over de impact van hun bedrijfsactiviteiten op mens, milieu en samenleving.

Uit onderzoek van KPMG blijkt dat er onder Nederlandse bedrijven nog veel onduidelijkheid heerst over deze nieuwe EU-richtlijn voor ESG-rapportage. Het bedrijfsleven ziet de komende jaren een rol weggelegd voor externe instanties om hulp te bieden bij de implementatie. Hierbij wordt in de eerste plaats naar de overheid gekeken.



De nieuwe richtlijnen dwingen bedrijven verslag te doen van hun ESG-inspanningen op de korte, middellange en lange termijn. Dit vereist dat bedrijven meetbare doelstellingen formuleren en een analyse maken van de risico's en kansen. Daarbij zijn ze verplicht in kaart te brengen hoe duurzaamheidskwesaties een risico vormen voor de bedrijfsvoering. De rapportage op deze thema's wordt vermeld in het jaarverslag en zodoende via externe controle beoordeeld door een accountant. Hoewel de controle op deze informatie in de eerste instantie minder strikt is (*limited assurance*) dan de gebruikelijke controle op financiële rapportage (*reasonable assurance*), is de verwachting dat dit uiteindelijk gelijk zal worden getrokken. Dit maakt de CSRD tot een ingrijpende maatregel die vraagt om fundamentele veranderingen in de bedrijfsvoering.

Naast het bepalen van de duurzaamheidsstrategie en kernindicatoren, moeten bedrijven rapportagesystemen en processen opzetten voor dataverzameling bij alle schakels in de toeleveringsketen. Met de beperkte tijd die rest tot de richtlijn van kracht gaat, is het van groot belang dat bedrijven nu actie ondernemen.

Niet-beursgenoteerde bedrijven onvoldoende voorbereid

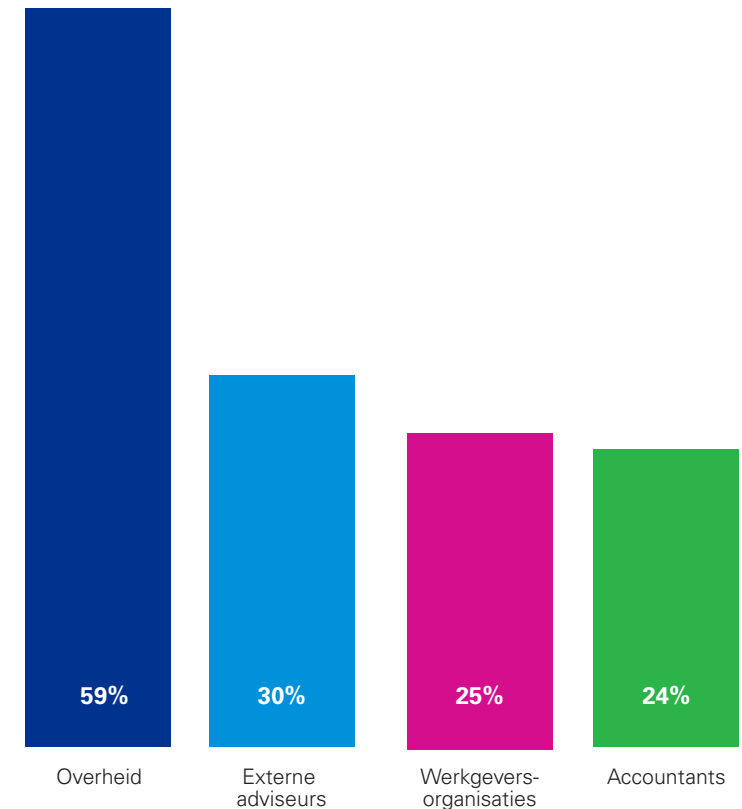
Uit het onderzoek van KPMG blijkt dat met name niet-beursgenoteerde bedrijven verre van klaar zijn voor de nieuwe wetgeving. KPMG concludeert dat op dit moment slechts 20% van de niet-beursgenoteerde bedrijven die onder de CSRD vallen, hun niet-financiële rapportage extern laat toetsen. Daarbij heeft het verbinden van risicomanagement met duurzaamheid (via de dubbele-materialiteitsbenadering) de hoogste prioriteit. Ook de assurance-vereiste van de CSRD wordt gezien als een belangrijk aandachtspunt.

Veel beursgenoteerde bedrijven publiceren al langer over ESG-inspanningen in hun jaarverslag. Zo is er bij 16 van de 25 bedrijven (64%) assurance verstrekt over de duurzaamheidsverslaglegging. Bij 3 (12%) gebeurde dat deels en bij 6 (24%) helemaal niet. Voor de bedrijven die hun ESG-inspanningen al (gedeeltelijk) laten controleren, is het vooral van belang dat in kaart wordt gebracht waar de huidige rapportage tekortschiet ten opzichte van de strengere CSRD-vereisten.

Bedrijfsleven kijkt naar overheid

Uit dit onderzoek komt naar voren dat bedrijven behoefte hebben aan externe partijen om aan de aangescherpte eisen te kunnen voldoen. Een ruime meerderheid (59%) kijkt naar de overheid voor hulp bij de implementatie van de nieuwe richtlijn. Daarnaast noemen ondernemingen externe adviseurs (30%), werkgeversorganisaties (25%) en accountants (24%) als belangrijkste partijen die kunnen helpen bij de implementatie.

Instanties van wie bedrijven hulp verwachten bij implementatie van CSRD



Accountants hebben controlerende rol bij ESG-inspanningen

Respondenten in het KPMG-onderzoek geven aan dat zij accountants voornamelijk een controlerende rol toebedelen bij de uitvoer van de nieuwe richtlijn. Van de ondervraagden geeft 29% aan dat accountants moeten toetsen of er wordt voldaan aan CSRD; 37% is van mening dat naast toetsen ook verslag uitbrengen onderdeel van hun takenpakket zou moeten zijn.

Minder dan een derde (31%) van de bedrijven meent de juiste kennis in huis te hebben om de regels te implementeren. Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt kan het aantrekken van deze expertise een uitdaging zijn. Lang niet alle bedrijven zullen in staat zijn deze expertise zelf in huis te halen. Bedrijven zijn daarom voor een deel afhankelijk van externe expertise bij de implementatie van de richtlijn. Allereerst in de opstartfase bij het opstellen van ESG-doelstellingen en strategie, maar ook daarna met de opbouw van kennis en capaciteit en het opzetten van processen en systemen. Vervolgens zal er toetsing van de voortgang op de gestelde ESG-doelen moeten plaatsvinden en tot slot de daaraan gekoppelde verslaglegging.

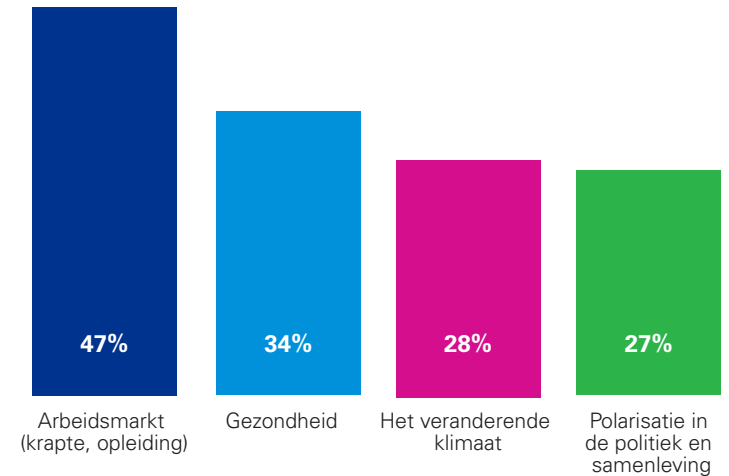
Behoefte aan leiderschap en kennisoverdracht

Het KPMG-onderzoek laat zien dat financieel eindverantwoordelijken over het algemeen beter zijn ingevoerd in de nieuwe wet- en regelgeving dan andere verantwoordelijken binnen de organisatie. Omdat de ESG-inspanningen moeten worden geïntegreerd in de bedrijfsstrategie, zal de aangescherpte richtlijn in de praktijk gevolgen hebben voor de gehele organisatie.

De transitie naar een duurzame economie zal van veel bedrijven vragen om te transformeren. Niet alleen zullen capaciteiten moeten worden opgebouwd voor bijvoorbeeld dataverzameling en -verwerking, eveneens zullen er nieuwe 'soft skills' nodig zijn om vanuit een meer maatschappelijke betrokken mindset de eigen bedrijfsactiviteiten te bezien. Een inclusieve en diverse werkvloer, waar meer oog is voor de kwetsbaarheid van mens en planeet, gaat ook over beantwoorden van wezenlijke vragen. Vragen zoals: 'Welke doelen streven wij na, behalve winst maken?', 'Wat is onze visie op de toekomst?' en 'Hoever strekt onze verantwoordelijkheid?'

Deze nieuwe benadering vraagt om vooruitstrevend leiderschap dat de organisatie kan verenigen om zich in te zetten voor de ESG-doelen. Een aanzienlijk deel van de bedrijven is hier al mee bezig, maar zal ook kennis en ondersteuning nodig hebben om van deze transformatie een succes te maken.

Grootste risico's van buitenaf die ondernemingen zien voor hun bedrijfsactiviteiten



CSRD vereist herijking relaties ketenpartners

Om aan de strengere CSRD-regels te kunnen voldoen, zullen bedrijven een intensievere relatie met hun leveranciers en klanten aan moeten gaan. De herijking van dit contact zal gericht moeten zijn op het gedeelde belang van de partijen. De onderlinge relatie zal het transactionele karakter ontstijgen en gericht zijn op het uitwisselen van data en het gezamenlijk werken aan (duurzame) oplossingen. Leaders moeten traditionele ankers loslaten en op zoek gaan naar nieuwe manieren van samenwerking.

Contact



Ubbo van Zessen
Head of ESG
KPMG Nederland
VanZessen.Ubbo@kpmg.nl



Vera Moll
Manager Sustainability
KPMG Nederland
Moll.Vera@kpmg.nl



Mark Didden
Senior Manager Sustainability
KPMG Nederland
Didden.Mark@kpmg.nl

home.kpmg/socialmedia



De in dit document vervatte informatie is van algemene aard en is niet toegespitst op de specifieke omstandigheden van een bepaalde persoon of entiteit. Wij streven ernaar juiste en tijdige informatie te verstrekken. Wij kunnen echter geen garantie geven dat dergelijke informatie op de datum waarop zij wordt ontvangen nog juist is of in de toekomst blijft. Daarom adviseren wij u op grond van deze informatie geen beslissingen te nemen behoudens op grond van advies van deskundigen na een grondig onderzoek van de desbetreffende situatie.

©2022 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

De naam KPMG en het logo zijn geregistreerde merken die onder licentie worden gebruikt door de zelfstandige ondernemingen die lid zijn van de wereldwijde KPMG-organisatie.

Publicatie naam: De nationale ESG-barometer: Duurzaam vooruit

Schrijf u in voor de nieuwsbrief en blijf op de hoogte van de laatste ESG-ontwikkelingen

